

Βρυξέλλες, 6.12.2017
COM(2017) 823 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΕΝΑΣ ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης το 2017, και στην επιστολή προθέσεων που τη συνοδεύει, ο Πρόεδρος Γιούνκερ έκανε λόγο για την ενδεχόμενη δημιουργία θέσης Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών¹. Δήλωσε συγκεκριμένα ότι «ο Επίτροπος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων – ο οποίος ιδανικά θα είναι και Αντιπρόεδρος – θα πρέπει να αναλάβει τον ρόλο του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Θα πρέπει επίσης να είναι και Πρόεδρος της Ευρωομάδας.» Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια εκείνης της εξαγγελίας. Βασίζεται στη συζήτηση που διεξήχθη στο πλαίσιο του εγγράφου προβληματισμού της Επιτροπής σχετικά με την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης² και προτείνει έναν πρακτικό τρόπο για την επίτευξη προόδου. Βασίζεται, επίσης, στις ιδέες της έκθεσης των πέντε Προέδρων³, τις ιδέες που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁴ και τις ιδέες που συμφωνήθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής της ζώνης ευρώ τον Οκτώβριο του 2011, όπου οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συζήτησαν ήδη τη δυνατότητα ενός αποκλειστικού Προέδρου της Ευρωομάδας⁵.

Η σημερινή αρχιτεκτονική της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι εγγενώς περίπλοκη. Σε αντιδιαστολή με τη νομισματική πολιτική, η οποία είναι ενιαία για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και εύκολα αναγνωρίσιμη από τους πολίτες, η οικονομική πολιτική ασκείται ουσιαστικά από τα επιμέρους κράτη μέλη, και τις προσπάθειες συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ και ζώνης του ευρώ αναλαμβάνουν πολλοί φορείς. Τα αρμόδια όργανα έχουν εξελιχθεί αυξητικά με την πάροδο του χρόνου και συνδυάζουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και ορισμένους διακυβερνητικούς οργανισμούς.

Οι εν λόγω οργανισμοί διαθέτουν τους δικούς τους προεδρεύοντες ή Προέδρους, έχουν αναπτύξει τα δικά τους συστήματα λογοδοσίας, και λειτουργούν βάσει ποικίλων και ενίοτε αλληλεπικαλυπτόμενων νομικών πλαισίων. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα περίπλοκες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, οι οποίες συχνά επικρίνονται ως μη επαρκώς κατανοητές και αποτελεσματικές. Σημαίνει επίσης ότι οι πολιτικές και τα μέσα της ΕΕ απαιτούν μεγάλο συντονισμό μεταξύ των φορέων, ο οποίος πρέπει να εφαρμόζεται με έναν απολύτως συνεκτικό τρόπο.

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση των πέντε Προέδρων, η αποτελεσματική διακυβέρνηση και η περαιτέρω ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η δημιουργία αξιώματος Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών θα αποτελούσε ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Συνδυάζοντας τις υφιστάμενες αρμοδιότητες σε επίπεδο ΕΕ και συγκεντρώνοντας τα στενά αλληλοσυνδεόμενα μέσα πολιτικής, ο Υπουργός θα συμβάλει στη δημιουργία νέων συνεργιών και, ως εκ τούτου, στη βελτίωση της συνολικής συνεκτικότητας και αποτελεσματικότητας στη χάραξη

¹ Ομιλία του Προέδρου Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ για την κατάσταση της Ένωσης το 2017, της 13ης Σεπτεμβρίου 2017.

² COM(2017) 291 της 31ης Μαΐου 2017.

³ Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, έκθεση του Jean-Claude Juncker, σε στενή συνεργασία με τους Donald Tusk, Jeroen Dell'Economia, Mario Draghi και Martin Schulz, 22 Ιουνίου 2015.

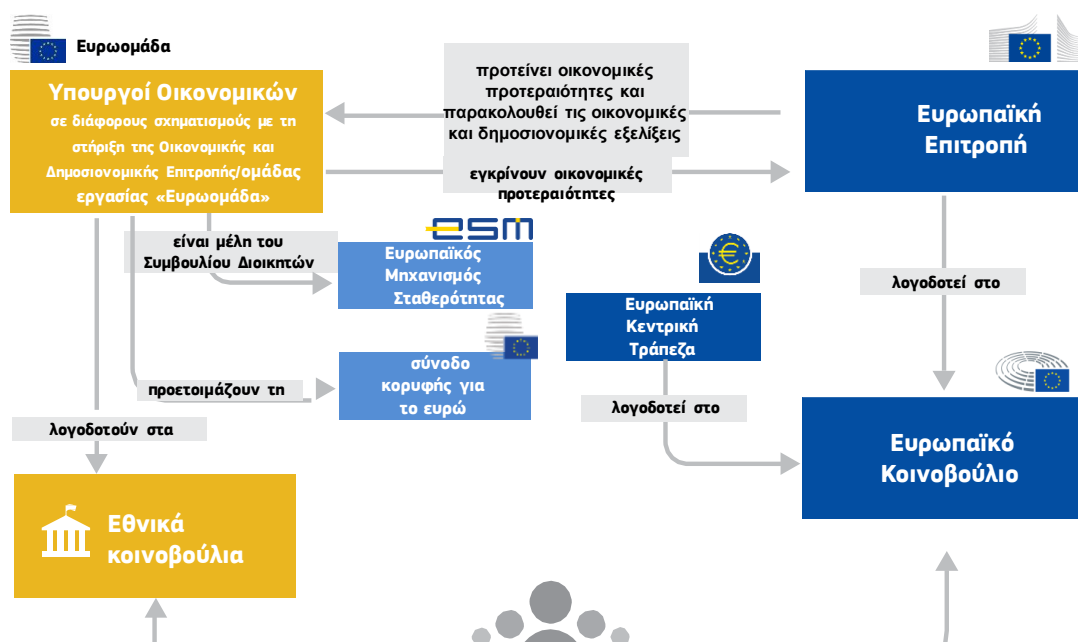
⁴ Στο ψήφισμά του της 16ης Φεβρουαρίου 2017 σχετικά με πιθανές εξελίξεις και αναπροσαρμογές στην τρέχουσα θεσμική δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε «η εκτελεστική εξουσία [της Ένωσης] να συγκεντρωθεί στην Επιτροπή υπό τη μορφή ενός Υπουργού Οικονομικών της ΕΕ».

⁵ Κατά τη Σύνοδο Κορυφής της ζώνης του ευρώ της 26ης Οκτωβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ συμφώνησαν σε δέκα μέτρα για τη βελτίωση της διακυβέρνησης της ζώνης του ευρώ, και συμφωνήθηκε ότι η «απόφαση για το αν θα πρέπει να εκλέγεται μεταξύ των μελών της Ευρωομάδας ή να είναι αποκλειστικός Πρόεδρος με έδρα τις Βρυξέλλες θα ληφθεί όταν λήξει η θητεία του σημερινού Προέδρου».

της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ. Ενεργώντας εντός του νομικού πλαισίου της ΕΕ, ο Υπουργός θα συμβάλει επίσης στην αύξηση της διαφάνειας στη χάραξη των πολιτικών της ΕΕ, στην υποχρέωση λογοδοσίας έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στην αλληλεπίδραση με τις εθνικές αρχές, χωρίς να παρεμβαίνει σε εθνικές αρμοδιότητες ή σε θέματα που αντιμετωπίζονται καλύτερα σε εθνικό επίπεδο.

Τα τελευταία έτη η Επιτροπή έχει αναβαθμίσει σταδιακά τον συντονισμό των οικονομικών ζητημάτων εντός του Σώματος των Επιτρόπων. Στο πλαίσιο της Επιτροπής Γιούνκερ, ο ρόλος των Αντιπροέδρων, μεταξύ άλλων για θέματα που αφορούν το ευρώ και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και τον κοινωνικό διάλογο, ενισχύθηκε περαιτέρω και έχει καταστεί ακόμη περισσότερο συντονιστικός. Αυτό επιτρέπει την ολιστική θεώρηση ενός ευρέος φάσματος θεμάτων τα οποία αφορούν διάφορα χαρτοφυλάκια πολιτικής και τις υπηρεσίες που τα έχουν αναλάβει.

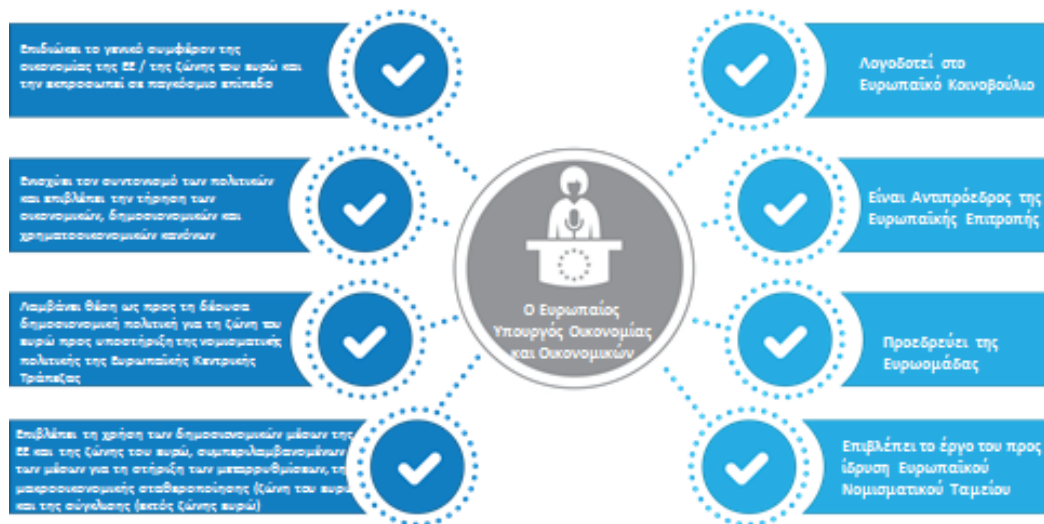
Η σημερινή διακυβέρνηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι περίπλοκη.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εκθέτει τον τρόπο με τον οποίον ο μελλοντικός Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα μπορούσε να διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην αρχιτεκτονική της διακυβέρνησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η ανακοίνωση αναλύει τις βασικές λειτουργίες ενός Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, περιγράφει το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργεί και καθορίζει ένα δυνητικό χρονοδιάγραμμα για τη θέσπιση της νέας αυτής θέσης. Ειδικότερα, η ανακοίνωση περιγράφει την προστιθέμενη αξία που θα έχει η τελική συγχώνευση του αξιώματος του Αντιπροέδρου της Επιτροπής που είναι αρμόδιος για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση με το αξίωμα του Προέδρου της Ευρωομάδας, και υπογραμμίζει ότι τούτο θα μπορούσε ήδη να επιτευχθεί στο πλαίσιο των υφιστάμενων Συνθηκών.

Ενδεχόμενες αρμοδιότητες του Ευρωπαϊού Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών υπό σταθερές συνθήκες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ: ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τα ενδεχόμενα κύρια καθήκοντα του Ευρωπαϊού Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο τελικό τους στάδιο προσδιορίζονται κατωτέρω. Η συγκέντρωση των καθηκόντων αυτών θα συμβάλει στην ενίσχυση της συνολικής συνοχής και αποτελεσματικότητας στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ.

Εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος της οικονομίας της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ και εκπροσώπησης του σε παγκόσμιο επίπεδο

Σήμερα, το κοινό συμφέρον της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ δεν εκπροσωπείται ακόμη επαρκώς στον δημόσιο διάλογο και στη λήψη των αποφάσεων στην Ευρώπη. Η νομισματική πολιτική ασκείται μεν κεντρικά στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ, όμως η δημοσιονομική, η φορολογική και οι τομεακές πολιτικές είναι αποκεντρωμένες, ανάλογα με τις εθνικές αρμοδιότητες και συνθήκες, χωρίς να αντανακλούν αυθόρμητα ή κατ' ανάγκη κοινές προτεραιότητες. Τα τελευταία έτη, η έκδοση σύστασης σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου έχει βελτιώσει τον συντονισμό των πολιτικών στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, η εφαρμογή της εξαρτάται από τη συλλογική βούληση των κρατών μελών και ο συντονισμός των πολιτικών απαιτεί συνεχή καθοδήγηση και παρακολούθηση σε επίπεδο ΕΕ.

Συγχρόνως, το ευρώ έχει καθιερωθεί ως ηγετικό νόμισμα σε παγκόσμιο επίπεδο, ωστόσο η εκπροσώπησή του στην παγκόσμια σκηνή παραμένει έντονα κατακερματισμένη. Από τη στιγμή της θέσπισής του, το ευρώ έχει καταστεί το δεύτερο πλέον χρησιμοποιούμενο νόμισμα στον κόσμο. Ωστόσο, στους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η ζώνη του ευρώ δεν εκπροσωπείται ως ενιαία οντότητα. Η εξωτερική οικονομική εκπροσώπηση της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ είναι σήμερα κατακερματισμένη, καθώς διαφορετικά καθήκοντα έχουν ανατεθεί στην Επιτροπή, στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στον Πρόεδρο της Ευρωομάδας και στην Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η κατακερματισμένη εκπροσώπηση συχνά δεν επιτρέπει στη ζώνη του ευρώ να έχει την αρμόζουσα πολιτική και οικονομική βαρύτητα στην παγκόσμια σκηνή.

Ο Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα μπορούσε να συμβάλει στην καλύτερη προώθηση του γενικού συμφέροντος της οικονομίας της Ένωσης και της ζώνης του ευρώ, τόσο στο εσωτερικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τη θέση του Υπουργού, αναμένεται να καθιερωθεί ένας βασικός συνομιλητής σε επίπεδο ΕΕ στους τομείς της οικονομικής, δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικών έναντι των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών της ΕΕ, των κρατών μελών και του ευρέος κοινού. Ο Υπουργός θα αναλάβει επίσης φυσικά το καθήκον της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ⁶.

Ενίσχυση του συντονισμού των πολιτικών και επίβλεψη της τήρησης των οικονομικών, δημοσιονομικών και χρηματοοικονομικών κανόνων

Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών στην ΕΕ ενισχύθηκε σημαντικά ως συνέπεια της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο βελτιώνεται συνεχώς ώστε να προωθεί τις μεταρρυθμίσεις και την εφαρμογή τους. Η πρόσφατα συσταθείσα Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Επιτροπής παρέχει τεχνική στήριξη στα κράτη μέλη για να τα βοηθά σε αυτές τις προσπάθειες που καταβάλλουν. Η προσπάθεια αυτή στηρίχθηκε με περαιτέρω πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν σε επίπεδο ΕΕ, όπως π.χ. για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, και πρόσφατα η διακήρυξη για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η ΕΕ έχει επίσης πραγματοποιήσει αποφασιστικά βήματα προς την κατεύθυνση μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών και την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, τα οποία πρέπει να συνεχιστούν. Ωστόσο, η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη παραμένει άنيση. Έχουν χαθεί επίσης ευκαιρίες για βελτίωση του συντονισμού και για άντληση αμοιβαίων διδαγμάτων, και υπάρχει συνεχής ανάγκη ευθυγράμμισης των εθνικών και ενωσιακών προτεραιοτήτων υπό το φως των μεταβαλλόμενων περιστάσεων.

Ένας Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα μπορούσε να συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και να διασφαλίζει τη συνοχή στους διάφορους τομείς πολιτικής, στηριζόμενος στο έργο που έχει ήδη πραγματοποιήσει η Επιτροπή από κοινού με τα κράτη μέλη. Σε στενό διμερή και πολυμερή διάλογο με τις εθνικές αρχές και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο Υπουργός θα μπορούσε να προωθεί τον συντονισμό και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη. Δεδομένου ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις μπορεί

⁶ Βλ. επίσης COM(2015) 602 final της 21ης Οκτωβρίου 2015 σχετικά με έναν χάρτη πορείας προς μια συνεκτικότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνή φόρα και COM(2015) 603 final της 21ης Οκτωβρίου 2015 για πρόταση της Επιτροπής σχετικά με απόφαση του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων με σκοπό τη σταδιακή καθιέρωση ενιαίας εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

να έχουν θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις, ο Υπουργός θα προσδώσει επίσης προστιθέμενη αξία αναζητώντας το βέλτιστο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ συνολικά⁷.

Λήψη θέσης ως προς τη δέουσα δημοσιονομική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ προς υποστήριξη της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Από κοινού με τη νομισματική πολιτική, η δημοσιονομική πολιτική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη σταθεροποίηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα εξυπηρετεί και τους ευρύτερους στόχους της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και αναδιανομής⁸. Η Επιτροπή διατυπώνει τακτικά συστάσεις προς το Συμβούλιο σχετικά με τις δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών, λαμβάνοντας υπόψη την ευελιξία που προβλέπεται στην υφιστάμενη δέσμη των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ⁹. Τα τελευταία έτη, η Επιτροπή και το Συμβούλιο έχουν επίσης δώσει περισσότερη έμφαση στον συνολικό δημοσιονομικό προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη το γενικό συμφέρον και τη συλλογική ευθύνη για τη ζώνη του ευρώ ως σύνολο¹⁰. Ωστόσο, για την επιτυχή εφαρμογή κατάλληλου συνολικού δημοσιονομικού προσανατολισμού για τη ζώνη του ευρώ απαιτείται η ατομική και συλλογική βούληση των κρατών μελών να τον εφαρμόσουν στην πράξη.

Ο Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα μπορούσε να συμβάλει στη χάραξη και την άσκηση της κατάλληλης δημοσιονομικής πολιτικής για το σύνολο της ζώνης του ευρώ. Ως μέλος της Επιτροπής, ο Υπουργός θα συντονίζει την εποπτεία των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών, διασφαλίζοντας τη δημοσιονομική βιωσιμότητα και εφαρμόζοντας το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης με την οικονομική ανάγνωση που προβλέπουν οι κανόνες. Μέρος αυτού του καθήκοντος θα πρέπει επίσης να αποτελεί η αξιολόγηση της καταλληλότητας του δημοσιονομικού προσανατολισμού της ζώνης του ευρώ, συμβάλλοντας έτσι στην εξεύρεση, αφενός, ισορροπίας μεταξύ των δημοσιονομικών συμφερόντων των κρατών μελών και, αφετέρου, της καλύτερης λύσης για το σύνολο της ζώνης του ευρώ. Ένα άλλο καθήκον του Υπουργού θα είναι να μεριμνά για την ποιότητα και την καλύτερη δυνατή σύνθεση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και για την αποτελεσματική λειτουργία των εθνικών δημοσιονομικών πλαισίων με σκοπό τη μεγιστοποίηση της επίδρασής τους στην απασχόληση και την ανάπτυξη. Κατά την άσκηση του καθήκοντος αυτού, ο Υπουργός θα στηρίζεται στις απόψεις του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου¹¹ και θα είναι βασικός συνομιλητής των εθνικών δημοσιονομικών συμβουλίων.

⁷ COM(2017) 825 και COM(2017) 826 της 6ης Δεκεμβρίου 2017.

⁸ Στη δήλωση των ηγετών της G20, της 8ης Ιουλίου 2017, επίσης υπογραμμίζεται η ανάγκη να χρησιμοποιηθεί η δημοσιονομική πολιτική, παράλληλα με τη νομισματική και τη διαρθρωτική πολιτική, μεμονωμένα και συλλογικά, για να επιτευχθεί ο στόχος της ισχυρής, βιώσιμης, ισόρροπης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, ενισχύοντας παράλληλα την οικονομική και χρηματοπιστωτική ανθεκτικότητα.

⁹ COM(2015) 12 final της 13ης Ιανουαρίου 2015.

¹⁰ Ως «δημοσιονομικός προσανατολισμός» νοείται συνήθως ο προσανατολισμός που δίνεται στη δημοσιονομική πολιτική από τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις κατά διακριτική ευχέρεια σχετικά με τη φορολογία και τις δαπάνες. Καθορίζει τον ρόλο που διαδραματίζει η δημοσιονομική πολιτική στον οικονομικό κύκλο. Εάν σχεδιαστεί κατάλληλα, ιδίως σε συνδυασμό με μεταρρυθμίσεις και στήριξη των επενδύσεων, καθώς και με τη βοήθεια της μελλοντικής λειτουργίας δημοσιονομικής σταθεροποίησης, μια πιο δυναμική δημοσιονομική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην ταχύτερη μείωση της ανεργίας βραχυπρόθεσμα, αλλά και στην αύξηση της μεσοπρόθεσμης (δυναμικής) ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ. Βλ. επίσης COM(2016) 727 final της 16ης Νοεμβρίου 2016.

¹¹ Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο είναι ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Επιτροπής επί δημοσιονομικών θεμάτων και σκοπό έχει τη διενέργεια ενός περισσότερο τεκμηριωμένου δημόσιου διαλόγου και τη βελτίωση του συντονισμού των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών.

Επίβλεψη της χρήσης των δημοσιονομικών μέσων της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των μέσων για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων, της μακροοικονομικής σταθεροποίησης και της σύγκλισης

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ και άλλα δημοσιονομικά μέσα της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ ήδη διαδραματίζουν στρατηγικό ρόλο στη στήριξη των κρατών μελών υπέρ της σύγκλισης, της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, των επενδύσεων και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Περίπου το ήμισυ της χρηματοδότησης της ΕΕ διοχετεύεται επί του παρόντος σε συγκεκριμένα έργα μέσω των πέντε Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. Η σύνδεση των ταμείων αυτών με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ενισχύθηκε τα τελευταία χρόνια με στόχο τη στήριξη κοινών προτεραιοτήτων. Οι δράσεις που στηρίζονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ συμπληρώνονται από μια σειρά εργαλείων και οργάνων της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας. Ωστόσο, η κρίση έχει δείξει ότι η αρχιτεκτονική και το πεδίο των δημόσιων οικονομικών της ΕΕ δεν ανταποκρίνονται ακόμη πλήρως στις συγκεκριμένες ανάγκες της ζώνης του ευρώ. Παρόλο που η ΕΕ και η ζώνη του ευρώ έχουν αυξήσει τη δανειοδοτική τους ικανότητα τα τελευταία έτη, το δυναμικό για μακροοικονομική σταθεροποίηση και στήριξη της σύγκλισης είναι ακόμη περιορισμένο¹². Όσον αφορά το μέλλον, η Επιτροπή προτείνει σήμερα μια σειρά νέων δημοσιονομικών μέσων για μια σταθερή ζώνη του ευρώ εντός του πλαισίου της Ένωσης¹³.

Ο Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα συντονίζει τη χρήση των σχετικών δημοσιονομικών μέσων της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ και θα μεριμνά για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου τους προς στήριξη κοινών προτεραιοτήτων. Ο Υπουργός θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέσα χρησιμοποιούνται με συνεκτικό και συνεπή τρόπο και θα αναζητά διαρκώς συνέργειες για την εφαρμογή τους, σε στενή συνεργασία με τους αρμόδιους Επιτρόπους και τις δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα. Ο συντονισμός των εργασιών της Επιτροπής για το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη θα αποτελέσει ιδιαίτερα σημαντικό καθήκον¹⁴. Υπό την ιδιότητά του αυτή, ο Υπουργός θα είναι επίσης αρμόδιος για τις σχέσεις της Επιτροπής με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

3. ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ

Η νέα θέση του Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να συμβάλει στον περαιτέρω εξορθολογισμό του πλαισίου διακυβέρνησης της ΕΕ και στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής. Πράγματι, η προβλεπόμενη διπλή ιδιότητα – ως μέλους της Επιτροπής και Προέδρου της Ευρωομάδας – είναι ήδη εφικτή στο πλαίσιο των ισχυουσών Συνθηκών. Το άρθρο 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 14 σχετικά με την Ευρωομάδα, το οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες, προβλέπει ότι «οι Υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ

¹² Βλ. επίσης το έγγραφο προβληματισμού της Επιτροπής σχετικά με τα δημόσια οικονομικά της ΕΕ, COM(2017) 358 της 28ης Ιουνίου 2017.

¹³ COM(2017) 822 της 6ης Δεκεμβρίου 2017.

¹⁴ Το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη δρομολογήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από κοινού με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, με σκοπό την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων στην οικονομία της ΕΕ και την αντιμετώπιση των εμποδίων για τις επενδύσεις, και τα αρχικά αποτελέσματά του είναι σημαντικά καθώς έχουν κινητοποιηθεί επενδύσεις ύψους 251 δισ. EUR μέχρι τώρα.

εκλέγουν ανά δύομισι έτη πρόεδρο, με πλειοψηφία των εν λόγω κρατών μελών»¹⁵. Η θέση του Υπουργού δεν θα δημιουργήσει ένα νέο υπερεθνικό επίπεδο γραφειοκρατίας, ούτε θα θίξει εθνικές αρμοδιότητες. Με τον συνδυασμό των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων και της εμπειρογνομosύνης που είναι διαθέσιμη σε επίπεδο ΕΕ, ο Υπουργός θα συμβάλλει στη δημιουργία συνεργειών και, ως εκ τούτου, σε ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο διακυβέρνησης.

Ο Υπουργός ως Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Λεδομένου του θεσμικού ρόλου της Επιτροπής ως φορέα προώθησης του γενικού συμφέροντος της Ένωσης, ένας Αντιπρόεδρος της Επιτροπής θα μπορούσε να αναλάβει τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί δυνατή η θέσπιση του αξιώματος ενός ευκρινώς εντεταλμένου και ενιαίου εκπροσώπου των οικονομικών και δημοσιονομικών συμφερόντων ολόκληρης της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ, ο οποίος θα αποτελεί επίσης βασικό σημείο αναφοράς εντός και εκτός της Επιτροπής.

Ο Υπουργός θα μπορούσε να κατευθύνει και να συντονίζει τις εργασίες στο πλαίσιο των διαφόρων χαρτοφυλακίων πολιτικής, καθώς και το έργο των υπηρεσιών εντός της Επιτροπής. Θα εκπροσωπεί την Επιτροπή στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, χωρίς δικαίωμα ψήφου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 284 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα είναι υπεύθυνος επίσης για τον κοινωνικό διάλογο και για τις επαφές με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς σε επίπεδο ΕΕ.

Ο Υπουργός ως Πρόεδρος της Επιτροπής

Ο Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών θα μπορούσε να εκλέγεται Πρόεδρος της Ευρωομάδας, με σκοπό να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα της ζώνης του ευρώ ως σύνολο. Η Ευρωομάδα προεδρεύεται μέχρι σήμερα από υπουργό Οικονομικών ενός κράτους μέλους της ζώνης του ευρώ. Ως Πρόεδρος της Ευρωομάδας, ο Υπουργός θα παρουσιάζει και θα αναζητά συναίνεση για τη γενική κατεύθυνση της πολιτικής και τη συνολική στρατηγική για τη ζώνη του ευρώ, συμβάλλοντας στην εξισορρόπηση και την ευθυγράμμιση των απόψεων των υπουργών των κρατών μελών με τις κοινές προτεραιότητες που επιδιώκονται στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ. Ο Υπουργός θα μεριμνά επίσης για τη συνεκτική προετοιμασία των συνόδων κορυφής για το ευρώ.

Ο ρόλος της Ευρωομάδας και του Προέδρου της σε βάθος χρόνου

Η Ευρωομάδα είναι άτυπο όργανο, στο πλαίσιο του οποίου οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ συζητούν θέματα που εμπίπτουν στις κοινές αρμοδιότητές τους ως προς το ευρώ. Κύριο μέλημά της είναι να διασφαλίζει τον στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, με πλήρη σεβασμό των εξουσιών που έχουν ανατεθεί στο Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 121 ΣΛΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τη συγκρότηση της Ευρωομάδας στις 13 Δεκεμβρίου 1997¹⁶. Σε ψήφισμα σχετικά με τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής, το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «οι υπουργοί των κρατών που συμμετέχουν στη ζώνη του ΕΥΡΩ μπορούν να συναντώνται ατύπως

¹⁵ Οι υπουργοί της Ευρωομάδας θα πρέπει απλώς να αλλάξουν τις μεθόδους εργασίας τους, οι οποίες συμφωνούνται ατύπως, με απλή πλειοψηφία. Οι εν λόγω μέθοδοι εργασίας προβλέπουν επί του παρόντος ότι οι υποψήφιοι για το αξίωμα του Προέδρου πρέπει να κατέχουν θέση εθνικού υπουργού Οικονομικών.

¹⁶ Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Λουξεμβούργο, 12-13 Δεκεμβρίου 1997.

για να συζητούν θέματα που συνδέονται με τις κοινές συγκεκριμένες αρμοδιότητές τους, όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα». Η Ευρωομάδα πραγματοποίησε την πρώτη της σύνοδο στις 4 Ιουνίου 1998. Τα πρώτα χρόνια, προήδρευε της Ευρωομάδας η εκ περιτροπής Προεδρία του Συμβουλίου, εκτός όταν την Προεδρία του Συμβουλίου ασκούσε κράτος μέλος εκτός της ζώνης του ευρώ, οπότε την Προεδρία αναλάμβανε η επόμενη χώρα της ζώνης του ευρώ που επρόκειτο να αναλάβει την Προεδρία του Συμβουλίου.

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2004, η Ευρωομάδα αποφάσισε ότι θα διαθέτει μόνιμο Πρόεδρο που θα διορίζεται για περίοδο δύο ετών. Κατά την άτυπη σύνοδο του ECOFIN στο Scheveningen των Κάτω Χωρών, ο Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ εξελέγη ως ο πρώτος μόνιμος Πρόεδρος της Ευρωομάδας.

Το πρωτόκολλο αριθ. 14 για την Ευρωομάδα τέθηκε σε ισχύ με τη Συνθήκη της Λισαβόνας την 1η Δεκεμβρίου 2009.

Προβλέπει ότι οι υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ θα συνέρχονται άτυπα για να συζητούν θέματα που συνδέονται με τις κοινές συγκεκριμένες αρμοδιότητές τους, όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα και εκλέγουν με απλή πλειοψηφία Πρόεδρο για θητεία δύομισι ετών.

Από τον Οκτωβρίου 2008, πραγματοποιούνται τακτικές σύνοδοι των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ. Κατά τη σύνοδό τους της 26ης Οκτωβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ συμφώνησαν ότι η «απόφαση για το αν θα πρέπει να εκλέγεται μεταξύ των μελών της Ευρωομάδας ή να είναι αποκλειστικός Πρόεδρος με έδρα τις Βρυξέλλες θα ληφθεί όταν λήξει η θητεία του σημερινού Προέδρου». Συμφωνήθηκε επίσης ότι η ομάδα εργασίας «Ευρωομάδα» θα προετοιμάζει τις συνόδους της Ευρωομάδας, αξιοποιώντας την εμπειρογνώση που παρέχει η Επιτροπή. Επιπλέον, διευκρινίστηκε ότι η ομάδα εργασίας «Ευρωομάδα» θα προεδρεύεται από αποκλειστικό Πρόεδρο, με έδρα τις Βρυξέλλες, ο οποίος θα εκλέγεται, κατ' αρχήν, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα με τον Πρόεδρο της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής, για περίοδο δύο ετών, η οποία μπορεί να παραταθεί.¹⁷

Η Ευρωομάδα θα μπορούσε να συμφωνήσει να εκλέξει τον Υπουργό ως Πρόεδρό της για ολόκληρη τη διάρκεια της θητείας της Επιτροπής. Η ρύθμιση αυτή θα ήταν συμβατή με τα καθήκοντα του Υπουργού ως μέλους της Επιτροπής, η οποία εκπροσωπεί το γενικό συμφέρον, και δεν θα απαιτούσε αναθεώρηση της Συνθήκης¹⁸.

Κατά την προετοιμασία των συνόδων της Ευρωομάδας, ο Ευρωπαίος Υπουργός θα έχει στήριξη από τον μόνιμο Πρόεδρο της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής/ομάδας εργασίας «Ευρωομάδα» και από μια γραμματεία, η οποία θα στηρίζεται σε όλη τη διαθέσιμη εμπειρογνώση και θα μεριμνά ώστε να μην δημιουργούνται νέες διοικητικές δομές ή επικαλύψεις¹⁹.

Ο Υπουργός εποπτεύει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου

¹⁷ Τον Μάιο του 2013, η Γαλλία και η Γερμανία υπέβαλαν κοινό έγγραφο με τίτλο «Μαζί για μια ισχυρότερη Ευρώπη Σταθερότητας και Ανάπτυξης». Στο έγγραφο αυτό προτείνεται να ενισχυθεί η διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ «μετά τις προσεχείς ευρωπαϊκές εκλογές. [...] Τούτο θα μπορούσε να περιλαμβάνει: [...] τη θέση μόνιμου Προέδρου της Ευρωομάδας».

¹⁸ Η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες της Ευρωομάδας, όπως προβλέπεται στο πρωτόκολλο αριθ. 14 των Συνθηκών. Το άρθρο 17 παράγραφος 1 της ΣΕΕ ορίζει ως αποστολή της Επιτροπής την προαγωγή του κοινού συμφέροντος της Ένωσης, αποστολή που επιτελεί σε όλες τις δραστηριότητές της. Επομένως, το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης καθιστά σαφές ότι δεν υπάρχει ασυμβίβαστο μεταξύ των καθηκόντων του μέλους της Επιτροπής και της συμμετοχής του στις εργασίες της Ευρωομάδας.

¹⁹ Οι εργασίες της Ευρωομάδας προετοιμάζονται από την ομάδα εργασίας «Ευρωομάδα». Η ομάδα εργασίας «Ευρωομάδα» και η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (ΟΔΕ) προεδρεύονται από μόνιμο πρόεδρο από το 2012. Ο πρόεδρος της ΟΔΕ/Ευρωομάδας φιλοξενείται στο Συμβούλιο και επικουρείται από γραμματεία η οποία στελεχώνεται κυρίως από προσωπικό της Επιτροπής. Η οργάνωση αυτή επέτρεψε τη δημιουργία συνεργιών και αποδείχθηκε αποτελεσματική. Θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω με τη θέσπιση της θέσης του Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

Ο Πρόεδρος της Ευρωομάδας προεδρεύει επί του παρόντος του Συμβουλίου των Διοικητών του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Ο μηχανισμός αυτός τέθηκε σε εφαρμογή κατά τη διάρκεια της κρίσης σε διακυβερνητική βάση, με στόχο την παροχή στήριξης στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσχέρειες. Με βάση τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, η Επιτροπή προτείνει σήμερα την ένταξη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης²⁰.

Ως Πρόεδρος της Ευρωομάδας, ο Υπουργός θα προεδρεύει επίσης του Συμβουλίου των Διοικητών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου. Στο πλαίσιο αυτό, ο Υπουργός θα ασκεί ουδέτερο ρόλο, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα των μετόχων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου κατά τρόπο ισορροπημένο.

Υποχρέωση λογοδοσίας έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Η Επιτροπή λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα μέλη της Επιτροπής συνεργάζονται επίσης ενεργά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις, ιδίως μέσω των οικονομικών διαλόγων που προβλέπονται στα νομοθετικά μέτρα του «εξαπτύχου» και του «διπτύχου»²¹. Η Ευρωομάδα και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας πραγματοποιούν επαφές με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε εθελοντική βάση.

Ο Υπουργός λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με όλα τα ζητήματα που αφορούν τα καθήκοντά του και είναι επίσης διαθέσιμος για διάλογο με τα εθνικά κοινοβούλια. Ως μέλος του Σώματος των Επιτρόπων, θα υποβάλλεται σε ακρόαση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αφού λάβει ψήφο έγκρισης, ο Υπουργός διορίζεται μέλος του Σώματος των Επιτρόπων. Ο Υπουργός θα εξακολουθήσει να πραγματοποιεί τακτικούς διαλόγους με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με τα εθνικά κοινοβούλια. Επιπλέον, σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία για την εξέταση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, τα εθνικά κοινοβούλια θα μπορούσαν να ζητήσουν από τον Υπουργό να τους εκθέσει τη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με το οικείο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η θέση του Ευρωπαίου Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών θα αποτελέσει ένα σημαντικό θεσμικό βήμα προς μια οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με περισσότερη συνοχή, αποτελεσματικότητα και λογοδοσία.

Καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, καθώς και τα κράτη μέλη, να εξετάσουν τις ιδέες που διατυπώνονται στην παρούσα ανακοίνωση, με στόχο την οικοδόμηση μιας κοινής αντίληψης στο πλαίσιο της συζήτησης σχετικά με την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης που προβλέπεται στο θεματολόγιο των ηγετών της ΕΕ.

²⁰ COM(2017) 827 της 6ης Δεκεμβρίου 2017.

²¹ Κανονισμοί (ΕΕ) αριθ. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 και 473/2013.

Στο πλαίσιο των υφιστάμενων Συνθηκών, η θέση αυτή θα μπορούσε να θεσπιστεί διαδοχικά, σύμφωνα με το ακόλουθο χρονοδιάγραμμα:

- Η λειτουργία του Υπουργού ως Αντιπροέδρου της Επιτροπής θα μπορούσε να καθιερωθεί στο πλαίσιο του διορισμού της επόμενης Επιτροπής από τον Νοεμβρίου 2019.
- Η Ευρωομάδα θα μπορούσε να συμφωνήσει να εκλέξει τον Υπουργό ως Πρόεδρό της για δύο συνεχόμενες θητείες, συμφωνώντας έτσι σε ευθυγράμμιση της εντολής της προς την εντολή της Επιτροπής.